

Izjela vsak dan razen sobot, nedelj
in praznikov.
Izjela vsak dan razen sobot, nedelj
in praznikov.
Izjela vsak dan razen sobot, nedelj
in praznikov.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravljalni prostori:
2657 South Lawndale Ave.
Office of Publication:
2657 South Lawndale Ave.
Telephone, Rockwell 4904

LETO—YEAR XXXV. Cena lista je \$6.00 Entered as second-class matter January 16, 1932, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879. CHICAGO 23, ILL., PETEK, 26. NOVEMBRA (NOV. 26), 1943 Subscription \$6.00 Yearly STEV.—NUMBER 231

Rusi prebili nemško bojno črto pri Gomelu

Admiral Nimitz naznanil ameriško kontrolo Gilbertskih otokov na Pacifiku. Novi bombni napadi na japonske mornarične in letalske baze. Kanadske čete odbile nemške naskoke na svoje pozicije na italijanski fronti. Britsko poveljstvo priznalo izgubo otoka Samosa na Egejskem morju. Berlin ponovno bombardiran iz zraka. Moskva priznala umike ruskih čet z ozemlja pri Žitomiru pod pritiskom nemške protiofenzive

London, 26. nov.—Sovjetske kolone so prebile nemško bojno črto na severni strani Gomela v novi ofenzivi v Beli Rusiji, ubili 2000 sovražnikov in okupirali čez 180 vasi in naselbin v zadnjih treh dneh, se glasi poročilo iz Moskve. Nepotrjena vest iz Stockholma, Švedska, pravi, da so Rusi zasedli Gomel.

Zavezniški stan na Pacifiku. 26. nov.—Enote ameriške boje mornarice so potopile štiri japonske križarke, eno pa poškodovala v večerajšnji bitki v bližini Rabaula, japonske mornarične in letalske baze na otoku New Britain, pravi komunikacija iz glavnega stana generala Douglasa MacArthurja.

Pearl Harbor, Havaji, 24. nov.—Gilbertski otoki so v rokah ameriške kopne in pomorske sile, je dejal admiral Chester W. Nimitz, vrhovni poveljnik ameriške boje mornarice na Pacifiku, v razgovoru s časnikarji. "Invazija teh otokov nam je odprla pot do Tokija. V doglednem času bomo imeli dovolj preme in materiala, kar nam bo omogočilo pohod po vseh črtah do osrčja Japonske. Prepričan sem, da ne bomo zamudili nobene prilike, da lahko zremo z zaupanjem v bodočnost." Nimitz se je sestal s časnikarji po naznanilu, da so se ameriške čete izkrcale na Apamami, tretjem otoku Gilbertske grupe, 80 milj južno od Tarawe, kjer so ameriški pomorščaki konsolidirali zasedene pozicije.

Zavezniški stan na Pacifiku. 24. nov.—Čez sto ameriških bombnikov je bombardiralo Gasmato, japonsko letalsko bazo na otoku New Britain, poroča glavni stan generala Douglasa MacArthurja. Ameriški letalci so vrgli 142 ton bomb na letališče, ki so porušile hangarje in druge naprave ter zantile velike požare. To je bil že tretji bombni napad na Gasmato v zadnjih štirih dneh. Gasmata leži na južnem obrobju otoka, 200 milj južno od Rabaula, glavne japonske mornarične in letalske baze.

Drugi roji bojnih letal in bombnikov so metali bombe na otok Agur, otok Mussau nad Rabaulom in Cape Gloucester. Bombe so razbile več japonskih letal na tleh in mnogo skladišč orožja in municije. Avstralske čete se bližajo Staelbergu, japonski bazi na Novem Gvineji, in znamenja kažejo, da bo kmalu padla. Prve čete so oddaljele le pol milje od te baze.

Novi bombni napadi so bili izvršeni na japonsko letališče pri Kari v buinskem sektorju otoka Bougainville, na japonske pozicije pri Malabiti in Kangu ter na japonsko brodogradilnico v bližini otoka. Bombe so potopile dva japonska parnika, tri pa poškodovala.

Cungking, Kitajska, 24. nov.—Kitajsko poveljstvo poroča o ljutih bitkah na ozemlju vzhodno od Cingta, kjer se odpira pot proti Canki, glavnemu mestu province Hunan. Kitajske čete so odbile japonske naskoke na svoje pozicije in vrgle sovražnika nazaj z velikimi izgubami. Japonski padalci so se spustili na tla v okolici Taoujana, 16 milj južno od Cingta, kate-

Načrt za odpravo subvencij sprejet

Roosevelt ga bo morda vetiral

Washington, D. C., 24. nov.—Nižja kongresna zbornica je ignorirala svarilo Rooseveltove administracije in sprejela načrt za odpravo subvencij po 31. decembru z izjemo onih, ki so potrebne za vzdrževanje in povečanje produkcije živil. Načrt je bil sprejet z 278 proti 117 glasovom. Za načrt je glasovalo 98 demokratov in dva člana manjšinske stranke poleg republikancev. Demokratje so se pridružili republikanskemu bloku.

Načrt je bil po sprejetju v nižji zbornici poslan senatu, kjer bo najbrže tudi sprejet. Možnost je, da ga bo predsednik Roosevelt vetiral. Chester Bowles, načelnik urada administracije cen, je dejal, da bodo cene poskočile najmanj za sedem odstotkov. Nižja zbornica je zavrgla tudi vse predložene amandamente.

Senat bo morda vodil zaslišanje o načrtu, preden bo dan na glasovanje. Pričakuje se, da bo odločitev padla prihodnji teden. Kongresniki, ki so pobijali načrt, so argumentirali, da bo odprava subvencij rezultirala v naraščanju draginje in svrtili pred nevarnostjo inflacije.

Peyrouton in Boisson bosta zaslišana

Lavalovi agentje dobili ultimatum

Alžir, Alžirija, 24. nov.—Marcel Peyrouton, bivši notranji minister v višiški vladi, in Pierre Boisson, bivši guverner francoske zapadne Afrike, sta dobila poziv, da morata nastopiti pred posebno francosko komisijo 27. novembra. Ta komisija vodi preiskavo proti onim Francozom, ki so sodelovali in podpirali Lavalovo vladu v Vichyju.

Charles Laurent, načelnik komisije, je dejal, da je Peyrouton obdolžen odgovornosti za aretacije mnogih oseb v Franciji in pošiljanje francoskih židov v koncentracijska taborišča v severni Afriki. Boisson pa odpora proti svobodnim francoskim četam, ko se skušale izkrcati v Dakarju, glavnem mestu zapadne Afrike. Laurent je razkril, da je pred njegovo komisijo 1600 slučajev, ki se vsi nanašajo na kooperacijo oseb z Lavalovo vlado in nacijo. On je izrekel uapnje, da bo njegova komisija izvršila poverjeno ji nalogo pred koncem tega leta.

Curich, Švica, 24. nov.—Diplomatični krogi trdijo, da je odbor za osvoboditev Francije na voljo ultimatum vsem članom francoskih poslaništev in konzulatom, ki se ne bi odpovedali zvezi z Lavalovim režimom, do 24. novembra, da bodo odpovedali zvestobo temu režimu. Ultimatum je podpisal Rene Massigli, komisar za zunanje zadeve v francoskem odboru. Ta vsebuje tudi opozorilo, da odpoved lojalnosti Lavalovemu režimu bo garancija proti možnosti akcije proti diplomatom. Kakršna akcija bo podvzeta proti onim, ki se ne bi odpovedali zvezi z Lavalovim režimom, ni znano.

Trije francoski častniki umorjeni

London, 24. nov.—Radiopostaja v Vichyju, kjer je sedež Lavalove vlade, je naznanila, da so bili trije častniki francoske državne milice napadeni in umorjeni v neki restavraciji v savojški provinci v bližini Zenevskega jezera. Naznanilo ni razkrilo detajlov in ne imen umorjenih častnikov.

SESTANEK VODITELJEV TREH VELESIL BLIZU

Nova nemška tipanja za mir

INVAZIJA ZAPADNE EVROPE

London, 24. nov.—Tu krožijo poročila, da se bodo premier Churchill, predsednik Roosevelt in premier Stalin kmalu sestali in razpravljali o novih udarcih po Nemčiji. Mnenje prevladuje, da so bombni napadi na nemška mesta in industrijska središča zrahljali bojno razpoloženje v Nemčiji.

Zavezniški krogi molče o sestanku voditeljev treh velesil, toda iz osištih virov prihajajo poročila, da je blizu. Ti trdijo, da se bo konferenca med Churchillom, Rooseveltom in Stalinom vršila v Kairu, Egipt.

Zavezniška deklaracija načel in metod postopanja napram poraženim Nemčiji se pričakuje. Ta naj bi bila sredstvo v pospešitvi brezpogojne kapitulacije Nemčije. Priznana dejstva je, da sta Churchill in Roosevelt pospešila kapitulacijo Italije z apelom na italijansko ljudstvo in armado.

Govorice, da je Nemčija obnovila tipanja za mir, se vzdržujejo. Predvsem hoče vedeti, kakšna usoda jo čaka. Doznavajo se, da so nemški vojaški voditelji nedavno obiskali turškega zunanjega ministra Numana Menemenciogluja z namenom, da dobe od njega informacije glede razgovora med njim in britskim zunanjim ministrom Edenom v Kairu. Turški minister jim je baje povedal, da edini pogoj za sklenitev mira je še vedno brezpogojna kapitulacija.

Kadar in če se bodo Churchill, Roosevelt in Stalin sestali, bo najbrže padla odločitev glede mignega napada na Hitlerjevo "evropsko trdnjavo" z zapada. Ta morda pride prihodnje pomlad, spremljan z zavezniško invazijo Balkana.

Zavezniki aretirali italijanske tovarnarje

Neapel, 24. nov.—Zavezniška zaščitna policija je naznanila aretacije Renata in Carla Guggenheima, lastnika več tovarnov v Italiji, in Achilla Laura, lastnika parobrodne družbe Flotta-Lauro in delničarja treh fašističnih listov. Policija trdi, da so ljudje videli Renata Guggenheima, ko se je poslavljajal od Nemcev na enem koncu Neapla in potem odbrzel s svojim avtomobilom na drugi konec, da pozdravi zaveznike, ki so prihajali v Neapel z nasprotni strani. Lauro je bil aretiran na obtožbo, da je kot vodja fašistov sodeloval z Nemci in sprejel od njih red orla.

Vojni department odpoklical generala

Washington, D. C., 24. nov.—Vojni department je naznanil odpoklic generala Terryja Allena, poveljnika prve ameriške divizije v Siciliji, pojanil pa ni vzroka. Mnenje prevladuje, da je bil general razrešen dolžnosti, ker je ostro protestiral proti britski dominaciji ameriške obo-rožene sile v Afriki.

Italijanska vojaška vlada v Neaplu

Neapel, Italija, 24. nov.—General Harold Alexander, šef zavezniške vojaškega štaba v Italiji, je naznanil ustanovitev separatne italijanske vojaške vlade v Neaplu. Načelnik te je general Antonio Bassa, katerega je grof Carlo Sforza nazval za podrepnika kralja Viktorja Emanuela.

Domače vesti

Član Slavije umri

Chicago.—Dne 22. t. m. je naglo umrl Mike Zupan, star 68 let in član društva Slavije št. 1 SNPJ. Mike se je nahajal v Californiji in njegovo truplo bo pripeljano v Chicago in bo v soboto v pogrebniškem zavodu na 3821 W. 26th St. Pogreb bo v ponedeljek ob 1:30 popoldne iz kapele na pokopališču Woodlawn Memorial. Izredna seja društva Slavije bo v soboto ob osmih zvečer v dvorani SNPJ.

Plutovi trojčki v radiu

Chicago.—Prihodnje nedeljo, dne 28. novembra, bodo znani Plutovi trojčki iz Pullmana igrali na radiopostaji WGN v programu "Stars of Tomorrow" od 6:30 do 7:00 zvečer.

Nagla smrt na farmah

Willard, Wis.—Zadnje dni je naglo umrl Luka Gabrovec, star 66 let in doma iz Homca. V Ameriki je bil od leta 1903 in na tukajšnji farmi je bival 30 let. Bil je dvakrat oženjen in v prvem zakonu je imel pet, v drugem pa šest otrok, ki so že vsi odrasli in oženi ali oziroma omožene. Bil je član SNPJ.

Is Clevelanda

Cleveland.—Dne 22. t. m. je umrl Jos. Kopore, star 75 let in rojen v Ponikvah pri Trebnjem na Dolenjskem. V Ameriki je bil 42 let in zapuščal ženo, tri sinove (eden je pri vojakih), dve hčeri in trinajst vnukov ter vnukinj.—Dalje je naglo za srčno kapjo umrla Helena Sulak, roj. Šorn, stara 20 let. Zapuščala moža, ki je v afmadi onkraj morja, starše, brata (ki je tudi pri vojakih) in sestro.

Nemci reokupirali tri otoke

Partizanske enote udrele v Avstrijo

London, 24. nov.—Nemška sila je reokupirala tri otoke v bližini dalmatinskega obrobja, katere so držali partizani, se glase poročila iz Kaira, Egipt. Otoki niso identificirani, toda sodi se, da so Krk, Kres in Lušinj, ki leže južno od Reke v severnem delu Jadranskega morja. Glavni stan partizanov je prej poročal o bitkah na teh otokih.

Druga vest pravi, da je feldmaršal Erwin Rommel, vrhovni poveljnik nemške armade na Balkanu, začel ofenzivo, da počišči zalagalne črte, ki vodijo od Jadranskega morja na Balkan. Jugoslovanski krogi v Kairu so apelirali za pomoč in izjavili, da bi lahko relativno neznačajno ojačanje zaobrnilo tok bitk.

Partizanske enote so udrele v Spodnjo Avstrijo in začele napadati železniške črte, po katerih vlaki vozijo nemške čete v Dalmacijo s severa. Buletin iz glavnega stana generala Tita, poveljnika jugoslovanske osvobodilne armade, pravi, da partizani drže svoje pozicije v Srbiji, Bosni in Dalmaciji.

Prpriave za invazijo zapadne Evrope

Važni vojaški razgovori v Perziji

London, 24. nov.—Poučeni vojaški krogi trdijo, da so načrti glede invazije zapadne Evrope in končnih udarcev po Nemčiji, pod katerimi se bo zrušila, že sestavljeni in v glavnem ne bodo revidirani na napovedani konferenci med Churchillom, Stalinom in Rooseveltom. Zavezniški načrti glede invazije Evrope so v zaključni fazi. Izvedeni bodo, kakor hitro bo zbrana zadostna obo-rožena sila, ki bo zadala usodne udarce Nemčiji.

Prihod Aleksandra Korničuga,

Pattonova krutost razkročila kongres

Preiskava proti generalu se obeta

Washington, D. C., 24. nov.—Razkritje, da je General George S. Patton v vojaški bolnišnici v bližini San Stefana, Sicilija, dvakrat napadel in oklofutal ranjenega in živčno pretresenega vojaka Charlesa H. Kuhla iz Mishawake, Ind., je razkročila kongresnike, ki zdaj zahtevajo temeljito preiskavo odnosov med častniki in vojniki ameriške armade.

Kongresni odsek za vojaške zadeve je naznanil sejo, na kateri bo razpravljajal o incidentu, ki ni samo razburil kongresa, temveč tudi ameriško javnost. Skoro gotovo je, da bo tudi vrhovno poveljstvo odredilo preiskavo proti generalu. Razkročenje je toliko večje, ker so skušale vojaške avtoritete zatajiti dejstva.

Dognano je, da general Patton ni samo oklofutal ranjenega vojaka, temveč ga je tudi preklinal in posval v navzočnosti ranjenih tovarišev, zdravnikov in bolničark.

Uradno je bilo razkrito, da je general Dwight D. Eisenhower, vrhovni poveljnik zavezniške sile v Sredozemlju, ostro obsodil Pattona. Njegov čin je označil za nizkotnost prve vrste. Poročilo pravi, da je general pozneje obžaloval svoje dejanje.

Pattonovo brutalnost je prvi razkril članek v radijski komentar Drew Pearson v svojem govoru po radiu zadnje nedelje. On je dejal, da je dobil Patton oster ukor od generala Eisenhowerja, spremljan z grožnjo, da bo odstavljen. Patton je vrhovni poveljnik sedme ameriške armade, ki se je borila proti osištini sili v Afriki in Siciliji.

Ruska vloga v pomožni akciji

Sovjetsko predstavništvo v dveh odborih

Atlantic City, N. J., 24. nov.—Zagotovilo, da bo Rusija igrala glavno vlogo v vodstvu mednarodne pomožne akcije, je prišlo večeraj, ko je Sovjetska unija dobila predstavništvo v dveh odborih administracije za pomoč in obnovo.

To sta pokrajinski odbor za Evropo, ki bo izvajal američne pomožnega programa, in odbor za zaloge, ki bo skrbel za pravično distribucijo živila in drugih potrebščin v osvobojenih evropskih državah v povojni dobi.

Amerika in Velika Britanija imata tudi reprezentante v obeh odborih. Pričakuje se, da bodo imele reprezentacije tudi Belgija, Čehoslovakija, Grčija, francoski odbor, Holandija, Norveška, Poljska, Jugoslavija, Luksemburška, Kanada in Brazilija. Imenovanje reprezentantov Rusije za člane odborov je v soglasju z moskovsko deklaracijo, ki je bila objavljena po zaključitvi konference zunanjih ministrov treh velesil.

ruskega vojaškega komisarja, v Teheran, glavno mesto Perzije, je povzročil različna uganjanja. Z njim vred je dospel tja Andrej Višinaki, podkomisar za zunanje zadeve. Mnenje prevladuje, da imata važne razgovore z britskimi in ameriški voditelji.

Po nacijskih kontroliranih pariški radiopostaji je napovedala, da se bosta Churchill in Roosevelt sestala ta teden in da se bo konferenca udeležil tudi Stalin.

VIŠIŠKI REŽIM V NEVARNOSTI PADCA

Konflikt med Petainom in Lavalom

MINISTER GARDELLE RESIGNIRAL

London, 24. nov.—Tu prevladuje mnenje, da se bo Lavalov režim v Vichyju zrušil zaradi opozicije, ki jo vodi maršal Henri Petain. Slednji se je baje odločil, da potisne poraženo Francijo na pot, ki bo omogočila ustanovitev demokratične vlade.

Poročila iz zanesljivih virov govore o novem konfliktu med Petainom in Lavalom. Znano namreč je, da Petain se ni nikdar ogreval za Laval. V decembru 1940, ko je Petain sklical sejo svojega kabineta, je bil Laval aretiran. Zanj se je potem zavzel Otto Abetz, nemški poslanec v Franciji, in izposloval izpušitev Laval iz zapor. Pred tremi leti so naciji bolj upoštevali Laval nego ga sedaj.

Radiopostaja v Vichyju je naznanila, da se Petain ni udeležil seje članov Lavalovega kabineta, zaeno pa je dostavila, da je Laval pozneje obiskal maršala. Petain je prej sprejel delegacijo iz Normandije.

Poročila iz Švice, ki pa niso potrjena, trdijo, da je Petain pod policijskim nadzorom. Vest, da Petain in njegovi pristaši sestavljajo demokratično ustavo, smatrajo za poskus, ki naj bi ugodil pot vzpostavitvi režima, ki bi bil sprejemljiv za zaveznike, ko bo Francija osvobodjena. Petain je nedavno povedal svojim prijateljem, da bi rad preprečil oborožen konflikt med višiškim režimom in odborom za osvoboditev Francije, čigar glavni stan je v Alžiru, ko bodo Nemci izgnani iz Francije.

Resignacija Huberta Gardella, delavskega ministra, se smatra za prvi vidni dokaz, da je Lavalov režim na šibkih nogah. O Gardellu je znano, da je lojaln Petainu, čeprav je stopil v Lavalovo vladu. Odbor za osvoboditev Francije je postavil Petaina in Laval v vrsto izdajalcev, ki bodo postavljeni pred sodišča in kaznovani. Odbor že vodi kampanjo v severni Afriki proti onim, ki so kdaj sodelovali z Lavalovim režimom.

Avtna unija zavrača obdolžitve

Kritika člankov čikaške Tribune

Chicago, 24. nov.—Delavci, upošleni v tovarnah Studebaker Corp., ki izdelujejo motorje za letelce trdnjave, ogorčeno pobijajo članke v čikaški Tribune, ki obdolživati, da so saboteurji in pod dominacijo komunistov. Njihov protest proti listu so podprli tudi drugi delavci, upošleni v vojnih tovarnah v mestu in okolici.

Tribune trdi, da je krajevna avtna unija pod kontrolo komunistov in da so slednji odgovorni za sabotažo, postopanje in padec produkcije. Obdolžitve Tribune so zavrnili tudi uradniki korporacije. Izjavili so, da je produkcija na visku, kar priznavajo tudi federalne avtoritete.

Voditelji drugih delavskih unionov, Kongresa industrijskih organizacij in Ameriške delavske federacije, so se zavzeli za delavce in člane avtne unije. Izjavili so, da je blatenje delavcev v Tribune nadaljni dokaz, da hoče očrtniti unije in javnosti.

PROSVETA
THE ENLIGHTENMENTGLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE
JEDNOTE

Organ of and published by Slovene National Benefit Society

Naročnina za Združeno državo (raven Chicago) in Kanado \$6.00
na leto, \$3.00 za pol leta, \$1.50 za četrti let; za Chicago in okolice
Cook Co., \$7.50 za celo leto, \$3.75 za pol leta; za inozemstvo \$9.00.
Subscription rates for the United States (except Chicago) and
Canada \$6.00 per year, Chicago and Cook County \$7.50 per year,
foreign countries \$9.00 per year.Cene oglasov po dogovoru.—Rokopisi dopisov in nenaročenih
člankov se ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (črtice, povesti,
drame, pesmi itd.) se vrnejo pošiljatelju le v slučaju, če je priložil
poštnino.Advertising rates on agreement.—Manuscripts of communications
and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts,
such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only
when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vse, kar ima stik s listom:

PROSVETA

2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

138

Glasovi iz
naseelbin

Prispevki za Sansa

Sygna, Pa.—Nekoliko prispev-
kov za Sansa. Darovali so: Po \$5
Julius Lesjak in žena, Anton Do-
mitrovič in žena; po \$4 Matilda
Knez; po \$3 Jakob Vrtačnik in
žena; po \$2 John Guzel in žena;
Jakob Guzel in žena, Rudy Knez
in žena, John Vozelič, Fred Ur-
banik in žena, Edward Gardner
in žena, Robert Mickuc in žena;
po dolarju Matija Guzel, Frank
Bogataj; po 50c John Domitro-
vič. Skupaj \$35.50. To vsoto sem
izročil sestri Kos, blagajnici naše
postojanke št. 78. Hvala vsem
darovalcem.

Julius Lesjak.

Barbičeva kolona

Cleveland.—Pisal sem že o
Martinovi nedelji in o prireditvi
društva V boj 53 SNPJ, ki se je
vršila 14. nov. Povedal pa vam
še nisem, da sem ves ta dan po-
rabil brezplačno za narod. Na-
mesto da bi delal za plačo, kar
bi bil lahko, sem šel jutraj na
sejo za narod, popoldne na San-
sov shod za narod, zvečer pa na
priredbo, seveda tudi za narod!

Vojna tirja krivo

La Salle, Ill.—Kmalu bo dve
leti, odkar je kruti sovražnik na-
padel našo deželo. Iz naše na-
selbine je že dosti fantov in mož,
ki se bojujejo za svobodo. Starši
željno pričakujemo miru, da se
naši sinovi zopet povrnejo med
nas.Iz tukajšnje naselbine so padli
na bojišču že trije slovenski
fantje. Prvi je padel Paul Fu-
rar, drugi Charles Mlakar, tretji
pa Martin Kotar, vsi trije člani
SNPJ. Posebno ginjen je bil po-
greb saržanta Martina Kotarja.
Noben o ni ostalo suho, ka-
mor sem pogledala, vsakdo si je
brisal solze. Posebno se je milo
storiло materam, ki imajo svoje
sinove pri vojaki. Želimo le to,
da nam bi novo leto prineslo za-
željenega miru.Vabim vse članice gospodinj-
skega kluba SND, da se gotovo
udeležite prihodnje seje 1. dec.
Na zadnji seji je bilo sklenjeno,
naj vsaka prinese kako jestvino,
da se bomo po seji malo poza-
bavale. Saj ni treba dosti—vsaka
malo, pa bo dovolj. Slišale
boste poročilo o kartni zabavi.
Lepa hvala vsem za udeležbo,
kakor tudi prodajalcem in kup-
cem listkov. Lepo so se pokazale
članice na Oglesbyju. Ob priliki
vam povrnemo.Naša predsednica Josephine
Držič je prestala težko operaci-
jo in se še nahaja v bolnišnici.
Želim ji hitrega zdravlja. Nazna-
njam vsem, ki plačujete asse-
ment v Slovenskem domu, da ne
prihajate z assementom ob so-
botah zvečer. Večkrat sem že
opazila tega ali onega, ki ni bil
zadovoljen, ker mu ni moglo
tako ustreči. Vsem ustreči je
težko.

Mary Furar, 98.

Sansova seja in drugo

Milwaukee.—V nedeljo, 28.
novembra ob dveh popoldne se
bo vršila v Šotaričevi dvorani
redna seja milwaukee podružni-
ce SANSa. Na dnevnem redu
bodo važne razprave in vsakdo
je prijateljsko vabljen, zlasti še
tisti, ki so že darovali za SANS.
Potrebno je pa tudi, da se seje
udeležijo vsi kolektorji in kolek-
torice, da bodo poročali o njih
delu. Torej ne pozabimo in ude-
ležimo se seje v obilnem števi-
lu, saj vendar gre za bedni narod
bratov in sester v krajih, kjer
nam je tekla zibelka in kjer da-
nes nemško orožje poje smrtno
pesem. Vsakomur bo beseda za-
jamčena; pravico do glasovanja
ima vsakdo, ki je kaj prispeval
za SANS.Kampanja za zbiranje prispev-
kov gre polno naprej; šla bi
lahko še bolj, toda manjka nam
kolektorjev. Upamo pa, da nam
bo mogoče njih število povečati
in potem bo šlo delo bolj hitro
naprej. Ljudje namreč niso tr-
dosrčni; radi dajo za dobro stvar,
treba jih je le obiskati. Imena
darovalcev bomo seveda objavili.
Za danes naj omenimo le par
posnemaj vrednih, ker to v
resnici zaslužijo.Prvi je Louis Medved, nam
vsem dobro poznan, ki je pritis-
nil s petdesetimi dolarji. Prav
lepa mu hvalja z željo, da bi na-
šel dosti posnemalcev. Za njim
pride tuga pogrebni France Er-
menec in pa Neimenovan s pet-
indvajsetimi dolarji vsak. Tudi
lepo in hvale vredno. Tistih z
desetimi in petki je pa prav le-
po število. Zaenkrat jih ne bo-
mo imenovali, toda v doglednem
času bomo objavljeni imeniki vseh
darovalcev. Za sedaj samo sr-
na hvala vsem, tako tistim, ki sodarovali več, kakor tistim, ki so
darovali manj. Vsakdo je dal
pač največ, kar so mu dopuščale
razmere. Prispevek je dobrodo-
šel vsak, najsi bo večji ali
manjši; vsak bo hvaležno spre-
jel!Za podružnico št. 56 SANS,
France Puncer.Spencer D. Irwin prijatelj —
velike Srbije in je bil v Pitts-
burghu na shodu srbohrancev.
Kolikor sem mogel razumeti
avtorja knjige "My Native
Land", je on mnenja, da to nič
ne škoduje naši stvari, ampak
pomaga. Mi upamo, da bo po-
magalo vsaj toliko, da bo naš
narod zopet enkrat združen na
svoji zemlji.In naša politika v metropoli?
Obične volitve so za nami, ali
ne bo nič škodilo, če se vi zuna-
nji čitatelji malo seznanite, ka-
ko se naši politikaški demokra-
tske demokracije ljubijo med se-
boj in kdo bi bil še rad naš "že-
pan."Mister W. Kennick, ki je po
poklicu pravdnik, kot je tudi
naš župan Lausche, je pred vo-
litvami izdal mimeografirane
letake, ki so jih razdajali celo
pred našimi slovenskimi cer-
kvami. V enem teh letakov
pravi: "Vote for Wm. J. Ken-
nick for Mayor by writing on
blank space and make a cross in
front of Wm. J. Kennick."Dalje pravi, da je bil ured-
nik A. D. James Debevc prisil-
jen apelirati na slovenske vo-
litve, naj podpirajo Lauschetu,
drugače bi trpela slovenska čast,
če bi Lausche ne bil ponovno
izvoljen. Pravi, da je politika
Ameriške Domovine, Penkota in
Lokarja zvrta, ker morajo apelir-
ati za Lauschetu, dočim on nič
ne prosi, naj glasujejo zanj.
Tega ne stori iz razloga, da bo
pozneje lahko rekel Slovincem,
če bi ga vprašali za kakšno služ-
bo, da jim ni nič dolžan.Dalje pravi Kennick, da se je
govorilo, da je Ameriška Do-
movina nakolektala \$3000; ko je
bilo dovolj nabranega, se je pa
Lausche izrazil, da ni treba več
kolektati. Leta 1941 da so na-
brali med Slovinci \$6304 in da
je kandidat Lausche prispeval
le \$100, dočim je Kennick pora-
bil za svoje kampanje že \$3000,
toda ti naši dobri rojaki v 23.
wardi ga nočejo izvoliti.Nadalje pravi Kennick, da so
bili katoličani v 23. wardi steber
demokratske stranke in podpi-
rali Lauschetu, on pa jim je dal
klofot s tem, da je imenoval
"tako zvanega naprednjaka" Va-
tra Grilla za mestnega proseku-
torja, čeprav je bil nekoč vodja
republikancev v tej wardi.
(Oprostite, dopisnik ni tega pi-
sal. To je pisal odvetnik proti
odvetnikoma Lauschetu in Gril-
lu. Če je kaj pohujšljivega, naj
gresta sama na sodišče za staro
pravdo.)Kakor pravi naš večni kandi-
dat, ki ga pa voliči ne marajo,
je James Debevc daroval \$150
za Lauschetovo kampanjo. Če
dva dni pa pride urednik Ena-
kopopravnosti Vatro Grill in tudi
on daruje \$150, pozneje, po pri-
marnih volitvah pa je prispeval
še nadaljnjih \$75. To je bilo
22. oktobra. To je Jamesa De-
bevc tako pogrelo, da je še on
prinesel na kampanjski krožnik
nadaljnjih \$150. Urednik A. D.
je menda mislil, da Grill res
tako ljubi Lauschetu, da mu je
prispeval iz narodnjstva \$225,
ker on ni milijonar. Po štirih
mesečih pa je bil Grill imeno-
van za prosekutorja s plačo
\$3000 na leto. "Ha-ha, he-he,"
pravi Kennick.On tudi pravi, da Ameriška
Domovina povzdiguje Lauschetu
in ponižuje Adamiča, češ, da je
Adamič konkurent Lauschetu,
dasi je Adamič veliko več storil,
da je seznanil ameriško javnost
o Slovincih kot pa Lausche. Da-
lje pravi, da je Lausche zavrgel
neko njegovo prošnjo kot ward-
nega vodje, da bi A. D. prene-
hala napadati njega, Kennicka,
dočim pa je pomagal Kočevar-
jem do velikih služb. (Kakšne
so te službe, dopisnik ne ve, ve
pa Kennick in se obrne nanj.)
Pravi tudi, da je A. D. izrablja-
la slovensko politično moč za
koristi osebnih prijateljev ur-
nika. Dalje pravi, da bi Lausche
lahko porazil Adamiča za voja-
škega gubernerja — to bo men-
da v Sloveniji. No, bomo že vi-
deli, če Tito dobi kakšnega "naše-
ga" konkurenta.To sem vam napisal zato, da
boste vedeli, kakšna sloga vlada
med nami v metropoli. Posebno
na mi našimi demokrati, ki
predstavljajo našo "delavsko"
stranko, katero podpirata Ame-
riška Domovina in Enakopra-
vnost. To vam je "delavska"
stranka! In mi celo podpiramo
— delavsko Rusijo. MI!Predno končam, bom vam še
povedal, da sem še večkrat o-pazil, da naš "delavski list" Ena-
kopopravnost skoro vsakokrat, ko
ima naše društvo V boj prired-
bo, pride na dan z apelom, naj
bi ga društva podpirala z ogla-
si in navaja poteškoče. Meni ne
gre v glavo, zakaj E. ne apelira
na naše politikaše, da bi ji dali
večje oglašje. Oni, ki dobivajo
letno plačo od \$3000 do \$14,000,
bi lahko nekaj prispevali listu,
ki je skozi 14 dni pred volitva-
mi dnevno delal reklamo zanje.
Prikopali bi lahko vsak en sto-
tak, ampak tega niso storili. To,
kar nam veselica prinese, prav
lahko porabimo za dobrodelne
namene, od katerih eden je
SANS. Koliko so ti politikaši do
sedaj prispevali za Sans ali po-
možno akcijo? O tem bomo
vprašali Antona Grdino.

Frank Barbič.

Zopet v bolnišnici

Library, Pa.—Zadnjič sem o-
menil, da bom boral iti zopet k
zdravniku 9. nov. Tako je pri-
šel pome kompanijski voznik in
me peljal v bolnišnico Mercy v
Pittsburgh. Tam sem moral zo-
pet čakati par ur. Ta dan je bi-
lo tam dosti žensk. Seveda so
ženske povsod prve in tako smo
moral čakati, dokler niso bile
vse gotove, nakar smo prišli
moški na vrsto.Ko me pokliče strežnica iz ča-
kalnice, sem moral iti v drugo
nastropje, kjer mi pokaže stol.
Sedem in čakam. Pride zdrav-
nik dr. Kinar, pomočnik glavne-
ga zdravnika dr. Vella, ki me
vpraša, kako se počutim. Nič
kaj dobro. Vzame mi palico in
pravi, naj grem po sobi brez nje.
Vstanem, toda brez nje nisem
mogel začeti, ker doma zmeraj
hodim s palico. Končno grem s
težavo po sobi in ko pridem na-
zaj, me vpraša, zakaj tako ska-
čem. Pravim, da ne morem
brez palice. Vpraša me, koliko
časa je že, odkar sem bil pobit.
Že 17 mesecev. Potem bi moral
biti že boljši v tem času. Ne
morem pomagati, če tako slabo
hodim. Saj poskušam, na vse
načine, a nič ne pomaga. Prej
je bilo dosti bolje kot je sedaj,
kajti pred tremi meseci sem že
hodil brez palice, sedaj jo pa
moram rabiti že šest tednov.
Pravi, da moram hoditi brez
palice.Ako bi on občutil te bolečine,
bi mi ne rekel tako. Tudi jaz
sem vse tega že naveličil in
bi bil rajši boljši kot slabši.
In če ne morem, ni moja kriv-
da. Mislim, da je nekaj narobe
z mojo nogo. Zdi se mi, da je
tista medena plošča odstopila od
kosti, ali pa so popustili tisti vi-
jaki v kosti. Nekaj je narobe,
ali pa imam tako hud revmatiz-
em. Zdravnik mi ni nič pove-
dal, kaj je vzrok, ali da bi mi
vzel X-ray. Povedal mi je, da
moram priti nazaj 11. januarja.
Torej imam dva meseca časa.
Če ne bo bolje do takrat, mu
bom rekel, naj vzame X-ray.
Če ne bo treba zopet vzeti ven to
ploščo, bom zopet moral ležati
par mesecev in trpeti hude bo-
lečine.Ko je bil zdravnik gotov z
menoj, mi je še enkrat povedal,
da ne smem hoditi s palico. Am-
pak ne vem, kako bo šlo.
Potem sem šel malo po sobah,
da vidim, če je še kaj starih bo-
lnikov. Našel sem še dva, ki sta
na postelji že 15 mesecev. Bila
sta že večkrat operirana in ne
vesta, kdaj bosta vstala. Tak
človek mora nekaj poskusiti in
pretrpeti. Nisem imel dosti ča-
sa za pogovor. Upam, ko pri-
dem zopet nazaj v januarju, da
bosta že doma.Sedaj pa še nekoliko o mojem
obisku v Indianoli pri mojem
prijatelju Rudiju Hribarju. Ker
ga nisem videl že dolgo, sem se
namenil, da ga zdaj obiščem.
Tam sem bil kar dva tedna in
sva se precej pogovorila, kako
je bilo v starem kraju, kjer sva
skupaj hodila v šolo in pozneje
tudi skupaj vozila les v Za-
gorje, dokler ni šel v Ameriko,
ko mi je bilo 17 ali 18 let.Ču ima sedaj farmo v India-
noli. Ima dosti dela doma, zra-
ven pa še dela v majhni. Jaz bi
mu rad kaj pomagal, ali če člo-
vek ne more hoditi, tudi delati
ne more. Ko je prišel domov z
dela, mi je rekel, če se hočem
kam z njim peljati. Enkrat me
je peljal v Slovenski dom v Ac-
metonijo, ki so ga zgradili pred
par leti. Tam smo prišli skupaj
stari komarati, s katerimi se že
dolg poznamo. Tam sta bila
Jože in Miha Klobčič, potem pa
je prišel še znani gostilničarAnton Klemenčič. Malo smo
pogovorili, nakar nas je Klob-
čič pustil in šel po svojo
potih. Pa tudi mi smo se svo-
jimi pravili domov. To je bilo v
deljo.Potem sva šla enkrat sama
Rudijem mimo Klemenčičev
gostilne, nazajgrede pa sva
tam malo ustavila. Ko pride
notri, pravim — halo, Tony!
me nekaj časa gleda, potem
pravi, da-li sem Zupančič. Se-
da sem. Malo smo se pogov-
rili, ker voznik ni imel dosti
sa, kajti farmarji so vedno
posleni.Toneta sem vprašal, če je
letos kaj sreče pri zajcih, in
zak se je že dosti pohvalil,
tem ga vprašam, kako kaj Ma-
tin Pavšek, ki je tudi stran-
lovec. Rekel je, da ga je vi-
din ga vprašal o lovski se-
Martin se je baje pohvalil,
ima veliko srečo pri zajcih, ki
ti kar k njemu prihajajo. Re-
rej Martin in Tone, le za nje
Jakob Zupančič, 38.

Kresno uspeli SANSovci

Cleveland, O.—Bil je lep jes-
ski dan v nedeljo, 14. nov.,
sno se peljali na shod podruž-
ce št. 39 Slovenskega ameri-
ga narodnega sveta. V mis-
so se mi porajali dvomi o us-
peha, kajti težko je dobiti
liko ljudi v dvorano ob teh
sih, ko je vse že glavo zapo-
no v vojni industriji. Poleg to-
se je pa tudi marsikaj nepri-
nega sepetalo glede naših
sprotnikov, ki so baje skušali
vsako ceno odvrtni ljudi
udeležbe SANSovega shoda.Pa se je izkazalo, da je bo-
jozen neosnovana, kajti
tretji uri je bil obširen avdit
Slovenskega narodnega doma
skoro zaseden, pa so še ved-
prihajali ljudje in ko se je
odprl, se jih je moralo na-
zadovoljiti s stojišči, kar ma-
da je shod posetilo nad 1300
di.Shod je vodil predsednik
družnice odvetnik L. Kushi.
Njegov nagovor je bil stvar
zanimiv in v skladu SANS-
idej. Njemu je sledil pisar
in častni predsednik SANSa
Louis Adamič. Bil je burno
zdravljen od navzočih. Ad-
je govoril odprto. Nič ni ka-
val, da simpatizira s partiza-
katere smatra za edino logič-
skupino za upostavitve povi-
svobodne in demokratične
goslavije. Glede Balkana je
potrebo, da se po vojni na-
politično in ekonomsko na
jo, ker bo brez dvoma naj-
in najbolj zdrava sila v Ev-
V svojem govoru je pošteno o-
tačil jugoslovansko vladu v Be-
ru, kakor tudi gotove sloven-
kroge v Ameriki, ki skušajo o-
rati napredek SANSa. Ad-
je izjavil, da bo še nadalje
svetil svoje sile v korist SA-
Sa in njegovih smernic, ka-
tudi v korist Amerike.Drugi govornik je bil bla-
nik SANSa in glavni tajnik
KJ Joseph Zalar. Kot "finan-
minister" je predvsem pouka-
jal, če hočemo biti uspešni,
moramo SANSa tudi grom-
podpreti, kajti, kot pravi člo-
"malo novca, malo muzike".
Izjavil je, da čakajo organi-
cijo še velike naloge, zato
ramo biti temeljito pripravlj-
Njegov apel ni bil zaman,
tako zate je prispevalo nar-
še občinstvo celih \$1335 pre-
voljnih darov.Krasen govor je imel
Emil Gločar, duhovnik srbo-
pravoslavne cerkve. Med do-
gim je dejal, da Jugoslovani
so za Rusijo radi Marksa, Le-
na ali Stalina, temveč za-
jih je tisočletna zgodovina,
kateri so prelili potoke kri-
borbi proti svojim tlačitel-
naučila, da bodo mogli živet
svobodna in dostojanstvena
veška bitja le tedaj, ako bo-
prišli pod zaščito velikega
skega naroda. Rev. Gločar je
pravil s svojim govorom mo-
čen vtis na občinstvo. Le š-
da, da nimamo tudi Sloven-
več takih duhovnikov.Kot četrti govornik je nastop-
bil minister v jugoslovanski
vladi in velik prijatelj osvob-
dilnega gibanja Sava Kosanovi-
Njega lahko pritevamo me-
mlajšo generacijo. Je izbor-
govornik in veščak v balkanski
zadevah. On vidi v partizanski-
gibanju spontano ljudsko vsta-
je proti notranjim in zunanji-
vražnikom Jugoslavije. Grom-
vit aplavz je dosegel, ko je
(Dolje na 2. strani)

Sovjeti so proti federacijam

Moskovski list Izvestja, ki je uradno glasilo sovjetske vlade, je
zadnji teden poročal, da je sovjetska vlada proti ustanovitvi fede-
racije ali več federacij malih narodov v vzhodni in centralni Evro-
pi, to je v sosesčini Sovjetske unije.Izjava Izvestij je bila odgovor na članke v dveh londonskih
listih, ki sta sklepala, da zaključek moskovske konference glede
neodvisnosti Avstrije pomeni, da se sovjetska vlada danes strinja
s federacijo ali federacijami malih evropskih držav; kajti, če se
ne bi sovjeti strinjali s federacijo, ne bi pristali na neodvisnost
Avstrije, katere ne bo mogla sama eksistirati ekonomsko v bodo-
nosti, kakor ni mogla v dvajsetih letih svoje neodvisnosti.Izvestja pa pravijo, da je bilo to sklepanje dveh angleških listov
napačno. Zunanji komisar Molotov je na moskovski konferenci
treh velesil odprto povedal, da je sovjetska vlada proti kakšnim
"umetnim federacijam malih držav, katere bi lahko kvarile bodoči
mir v Evropi." Dalje je rekel, da ne bi bilo pravično, če bi bile
k federacijam pripuščene tudi male satelitske države, ki so se na-
lonile na Hitlerja in katere morajo deliti s Hitlerjem vred odgo-
vornost za grozodejstva in zločine v okupiranih deželah. Molotov
je tudi rekel na konferenci—kakor pišejo Izvestja—da idejo fede-
racij najbolj propagirajo ubežne vlade malih držav, katere nimajo
stikov s svojimi ljudstvi in torej ne vedo, kaj hočejo.Ta izjava moskovskega uradnega lista, ki ni privaten list in se-
veda piše tako, kakor misli in hoče predsednik vlade Stalin, je
spravila evropsko situacijo v še večjo konfuzijo.Popolnoma logično je bilo sklepanje, da neodvisnosti Avstrije
morajo slediti kakšne srednjeevropske federacije. Kaj bo
drugače počela Avstrija sama? Ali naj tudi v bodoče visi v eko-
nomski praznoti, kakor je visela od leta 1918 do 1938, dokler je ni
požrl Hitler? Ali naj še nadalje živi v večnem gospodarskem
bankrotu in berači kruha pri velesilah?Avstrija sama ne more obstati, kakor ne more sama Ogrska, sa-
ma Slovenija, sama Hrvaška in druge male deželice, ki so v mir-
nem času navadno ekonomske "kolonije" te ali one velesile; lahko
pa eksistirajo, če se federalizirajo v neko ekonomsko enoto. Na
primer Avstrija bi dobro izhajala v demokratični federaciji s Če-
hoslovakijo in Ogrsko, dočim bi Slovenija in Hrvaška lahko izh-
jale v balkanski demokratični federaciji.Bojazen sovjetov, da bi jim federacije v njihovi bližini kvarile
mir, je smešna, če pa so v Moskvi sklenili, da se ustanovi medna-
rodna organizacija narodov, velikih in malih, ki bo skrbela za
razoroženje in bodoči mir. Če nima Stalin zaupanja v to medna-
rodno organizacijo, da bo jamčila za mir na ruskih mejah, čemu
potem sodeluje za njeno ustanovitev? Če nima Stalin vere v ko-
operacijo in kompromise, potem je zaman vsako upanje za kakšen
mir na svetu.Kazen za nacifasistične satelite ne sme izostati. To se pravi-
kazen za odgovorne satelitske oblastnike in njihove rablje. To pa
ne pomeni, da morajo biti kaznovane kar cele mase ljudstev, ki
niso odgovorne za zločine svojih diktatorjev. Ljudstva današnjih
satelitskih držav morajo enkrat priti v okvir mednarodne orga-
nizacije—čim pokažejo, da so voljna za demokratično življenje.
Moskovska konferenca vendar ni zaključila—in bila bi največja
krivica, če bi—da morajo biti ljudstva današnjih satelitskih drža-
vic popolnoma uničena.Da ubežne vlade majhnih držav niso in ne morejo biti v fizikal-
nih stikih s svojimi ljudstvi, dokler so njihove dežele okupirane
po Nemcih, je resnica, toda mi ne verjamemo, da te vlade ne vedo,
kaj njihovi ljudje doma hočejo. Te vlade so lahko dobre in slabe.
Na primer čehoslovavska vlada v Londonu je bila prva, ki se je
oglasila za federacijo s Poljsko—opustila pa je ta načrt lanske leto,
ko je prišla pod močan vpliv sovjetov. Čehoslovavska vlada pa ni
po svojem sestavu nič boljša od poljske—v njej so zastopane vse
stranke in predsednik vlade je katoliški duhovnik—ampak v Mos-
kvi merijo vse te vlade po sentimentu napram njim. Vsaka vla-
da, ki je naklonjena Moskvi, je dobra vlada, pa naj bodo v njej
še takšni reakcionarji!—Jugoslovanska vlada v Kairu je zares re-
akcionarna in ne zasluži simpatij nobenega naprednega Jugoslava-
na, ni pa pošteno, če kdo tej vladi očita, da zato čepi na tujem, ker
si hočejo njeni člani ohraniti zdravo kožo. Kajti tega "zločina" so
krive vse ubežne vlade—vse si žele ohraniti zdravo kožo. Čehi
prav tako, kakor Poljaki, Jugoslovani prav tako, kakor Belgijci,
Holandci in Grki.Če obvelja sovjetska politika, da v vzhodni in srednji Evropi ne
sme biti federacij; tedaj je resolucija Slovenskega narodnega kon-
gresa glede balkanske in širše demokratične federacije—kos ni-
vrednega papirja; če ne sme biti federacij malih držav, tedaj to
pomeni, da so male države obsojene na ekonomsko smrt ali pa od-
visnost od velesil, kakor je bilo pred vojno. To se pravi, da so ob-
sojene na—gospodarsko aneksijo po tej ali oni velesili, kar pomeni,
da bodo tudi po vojni gospodarske in seveda tudi politične kolonije
močnejših držav. To pa ne bo demokracija!Upanje pa je, da se to ne bo zgodilo. Če obvelja princip, ki sta
ga v zadnjih dveh tednih podpirala Stalin in državni tajnik Hull,
da si bo lahko vsak narod voliti svojo bodočnost, kakršno hoče imeti,
ne bo noben narod tako neumen, da bi si SVOBODNO volil svo-
jo ekonomsko smrt. Vsako ljudstvo, ki bo zares SVOBODNO vo-
lilo, si bo prav gotovo volilo demokracijo in svobodo. Upajmo,
da bo tako.



GUSARJI

(Les Filibustiers des Mers)

CLAUDE FARRERE

Poslovenil F. J. o

(Se nadaljuje.)

Razven navadnih baterij ima tudi še šest orglic, vsake orglice po dvanajst musketnih cevi, dalje moštva za devetdeset pušk, dvesto granat in potrebne množine strelnega prahu, svinca in vžigal. Dalje zadaj je platforma Breznadežnega Spčetja in za njo platforma Božjega Zveličarja, potem ...

"Dovolj za sedaj," ga prekinje Tomaž. "Ta gnezda bomo že še sklatili. Stvar utegne postati še celo dolgočasna. Da pa pridemo okrog mestnega jarka, rabimo kakšno posebno, skrito stezo, ki nas pripelje naravnost pod bastijo. Ali ne veš za takšno stezo?"

"Morda je že kje kakšna," odgovori Loredan ravnodušno, "toda še nikdar nisem slišal o njej ..."

Vsi častniki se gnetejo okrog Tomaža: Rdečbradi, oni iz Dieppa in oni iz Olerona in Mary Rackam v moški obleki, kakor vedno. Ona se usti in preklinja hujše ko vsi štirje Filibustejci skupaj.

Tomaž strpno upira svoje oči v sivo črto trdnjav, premišlja in se potem naglo odloči, ne da bi bil koga vprašal za svet: "Ujetnikov!" se oglasi. "Ujetnikov potrebam sedaj! Če sploh je takšna steza, kakor jo iščemo, pozivamo zanjo le na ta način, ali pa je moj sloves pri vragu!"

Z gospodovalnimi koraki pohiti sedaj sam h krmilu in zapove obrniti jadra, kakor jih potrebuje, da se ladja obrne v smeri na fort Svetega Jeronima. "To staro zidovje," pravi, "nam ne bo vzelo mnogo časa. Saj je v njem le petdeset strelcev, baš dovolj za črviv zob. Če se takoj udajo, jih pomilostimo. Če se pa branijo, jih posekamo in prihranimo le deset do dvajset mož, da nam bodo za vodnike."

"Kaj pa če nočejo?", vpraša pustolovec iz Dieppa.

"Če nočejo? Grom in strela! Potem jih pa kratkoma obesimo, saj ni treba za vrat!" odgovori namesto Tomaža Mary Rackam in se glasno zakrohota.

"Bodo že hoteli," zagotovi Tomaž Trublet.

Ta dan so bratje z morja zopet enkrat imeli priliko, da vidijo in občudujejo spretnost svojega kapitana pri manevriranju. Fregata je laivala tako gladko, da je pri drugem okretu kakor slučajno nasleda na pečino, ob osepki seveda, jedva sto streljajev daljave od forta Svetega Jeronima, pa vendar izven donosa španjskih topov. Severozapadno je namreč molila pred baterije druga pečina, in line baterije niso bile tako obrnjene, da bi mogli iz njih topovski strelji zadevati cilj, ki je onstran te pečine. V tem zavarovanem prostoru je torej "Lepa podlasiča" nasleda. Onih sto Filibustejcev pa, ki jih je Tomaž v to svrhu že poprej odbral in se jim osebno postavil na čelo, je na ta način doseglo platformo baterije brez enega strela.

Branilci zato takoj zasedejo strelne line in sprožijo svoje puške, toda brez velikega uspeha. Korzarji pa, najboljši strelci in točnejsi ko katerikoli vojak na svetu, odpihnejo s svojo salvo vse, kar je stalo španjskega na linah in tudi vsakega drugega radovedneža, ki je pomolil svojo glavo iz obzidja. Branilci se zato pškrijejo in streljajo iz zašlona na slepo v zrak, ne da bi merili. Od takega streljanja seveda Filibustejcem ni preti večja nevarnost. Vkljub temu je začelo vse skupaj Tomažu kar presedati. Zavarovan od neprestanega ognja lastnih dečkov, skoči Tomaž na čelo dvajsetih najhrabrejših v jarek. Oni mu nastavijo svoje hrbite in po njih se vzpne Tomaž na branik ter

skoči v notranjost baterije. V prihodnjem trenutku mu sledi še polovica spremljevalcev. Toda že ta trenutek je Tomažu zadostoval, da ko blisk pobije s širokimi zamahi svoje težke sablje šest Špancev.

Ostali rjovejo strahu in dvigajo roke v zrak. Toda zaman, večino revežev Filibustejci pokoljejo. V zadnjem hipu se Tomaž še-le spomni, da potrebuje jetnike, in jih ukaže povezati. Osmim povežejo roke in jih brez odloga prenese na fregato. Plima je med časom priplavila nove vode in "Lepa podlasiča" je že zopet plavala, novim zmagam nasproti.

Predno se pa jadra zopet obrnejo po vetru, pristopi še oni iz Dieppa, ki so mu poverili skrb za vrvi in jadra, k Tomažu, in ga vpraša, v kateri smeri naj vozi, saj so napadli fort Svetega Jeronima edino le v svrhu, da vzemo nekaj jetnikov in si preskrbe poročila o skriti stezi.

Po svoji stari navadi se je Tomaž vrnil iz boja ves teman in strašen v besni ljutosti. Že pričetni odpor ga je pa sedaj skrajno razbesnila. Ko je končno sam preplezal zidovje in pričel klati, mu je zavrela vsa kri. Krvavo klanje, ki je sledilo, ga ni ohladilo, ampak je njegovo razdraženost povečalo do blaznosti. Moral se je silno krotiti, da je ukazal, naj prihranijo vsaj zadnjih osem mož, ki jih potrebuje za svoje namene.

Ko ga sedaj oni iz Dieppa izprašuje, kako naj obrne ladjo, se Tomaž samo hrupavo zakrohota in z grmečim glasom ukaže, naj mu privedejo onih osem ujetnikov, in naj jih postavijo v eno vrsto pod veliki jambor. Pustolovcu iz Olerona, ki govori najstarejšo španščino, pa pomigne Tomaž, naj pristopi, in mu z ostrim glasom ukaže, naj raztolmači ujetim Špancem kratko in jasno, kaj pričakuje od njih: Naj namreč povedejo četo do pod mestno obzidje po skriti stezi, da se umakne ognju trdnjav na otokih.

Mož iz Olerona stori, kakor ukazano. Toda njegov nagovor ni imel željenega uspeha. Španci se le spogledajo in izjavijo potem na en glas, da ne morejo izpolniti tega ukaza, ker je edini dostop do mesta Ciudad Real mogoč le po reki; ta reka je pa v ognju ostalih petih trdnjav.

Ko zasliši Mary Rackam ta odgovor, se obrne k Tomažu in reče zasmehljivo:

"Strela! Kaj ti nisem že prej rekla, da ne bodo govorili! Kar obesimo jih brez odloga, da ne zgubimo preveč časa."

Tomaž ji pa ves rdeč osorno ukaže: "Molči! Govorili bodo, pravim, in ti počakaj!"

Jetniki nemirno gledajo kapitana. Ta pa pristopi k njim, ne da bi črnil le besedico, in potegne svojo težko sabljo. "Misliš li," se iznova oglasi Mary Rackam, "da bodo z razklatimi glavami rajše govorili?"

Toda Tomaž je že s prvim zamahom odrobil prvemu ujetniku glavo, ki odleti kakor iz frače izstreljena v velikem loku Mary Rackam pred noge in jo vso pokropi s toplo krvjo.

Ostalih sedem Špancev zatuli groze. Ne brez vzroka. Tomaž pristopi k drugemu, molčec kakor prej, toda rdeč kakor puran. Instinktivno se ujetnik umakne za korak, kakor da hoče pobegniti. Ta hip mu pa Tomaž zasadi svoj orvavljeni meč dvakrat zapored v trebuh in prsa. Španec se zgardi pri priči usmrčen. Tretji zavpije: "Milost!" Toda gluhi in nem mu Tomaž razkolje z enim samim udarcem vse telo od rame do popka in potem pobrska z mečev konico po raztrošenem drobu, kakor da išče kaj po njem. Na to se obrne k četrtemu.

(Dalje prihodnjič.)

Deset povesti

Anton Novačan

SAMOSILNIK

III.

Za belega dne so bili veseli, ko pa se je zmrčilo in prišla noč, da sami niso vedeli kaj, so se začeli otroci plašiti. Ali jih je strašilo drevo, ki je stalo samotno v polju, v svojem razroznem vrhu sajasto, capasto kakor pošast, ki zdaj odklopi svoje strašne, bogve kako žareče oči, ali pa jih je motil kak daljni glas, krik nočne ptice, tajno sumenje na desni in levi. Postajali so polni groze, potem je v vrstah zajokal otrok, potem je zaklical drugi, da je lačen in trpeti, da mu je mraz. Deklica je tolažila, prosila, sama jokala. V pomoč ji je bila edina zvezda, kadar se je utrla in na čudo malih zarisala sijajno črto na nebesnem svodu.

Ko je opazila tudi dekle, je zaspala vojaka otrok po holmu, na katerem je stala palača Samosilnika.

IV.

Drugo jutro se je prebudil Samosilnik zelo slabe volje in je

ukazal svojim hlapcem, da jih vse obesijo, kar se je čez noč zbralo prestopnikov. Ko pa se je naslonil na okno, da bi se naslajal ob mukah, je zapazil po holmu spečo vojsko otrok. Hitro je poslal slugo na ogled. Sluga se je vrnil prestrašen in je povedal, da je spodaj otrok ko listja in trave.

"Polovite jih in pobesite jih!" — je ukazal Samosilnik.

Vedno poslušni hlapci se niso zganili.

"Otrok ne moremo obešati!" so izjavili rablji.

"Odvežite tolpo ljutih psov in spustite jih na otroke!" je ukazal Samosilnik.



Buy Christmas Seals

Tudi psov hiso odvezali.

"Konec!" je pomislil Samosilnik in se je skril strahopetno v najtemnejši kot svoje palače.

Zunaj pa so njegovi hlapci in rablji padli na kolena pred vojsko otrok, ki je drla od vseh strani k palači. Prva je stopila pod vislice deklica in je ukazala, da jih podro. Ko so podrli vislice, je ukazala, da pokličejo Samosilnika.

Rablji in hlapci so ga privlekli iz najtemnejšega kota palače. Držal se je za glavo in skrilval oči.

Deklica je vprašala: "Ali si ti Samosilnik?"

Odgovoril je: "Nisem. Dobrotnik dežele in prijatelj človeštva sem!"

In je še vedno skrilval oči.

"Zakaj skrivaš oči?" — je vprašala deklica.

Rablji in hlapci so mu vzeli roke od oči. Pogledal je razprto na deklico, na čistega nedolžnega otroka, zatrepetal ko šiba na vodi in omahnil.

Položili so ga pred deklico, mrtev je bil. In ko so razdejali palačo do tal, izkopali globoko jamo in zagrebli Samosilnika, se je vzdignil na drugem koncu de-

ON THE SPOT AID FOR BOUGAINVILLE WOUNDED



A TRENCH NASTILY DUG in the damp soil of Bougainville serves as a first aid center for U. S. Marines wounded during the initial assault on the Jap Pacific base. Here Navy pharmacist mates administer life-giving blood plasma to one of the troops hit by enemy fire while hacking out the beachhead which, according to latest reports, has been expanded ahead of schedule. U. S. Navy photo.

žele drug samosilnik, ki vlada še dandanes.

PRVI GREH

Okna so bila ozka in tesna, da je bilo v koči polmračno in je kledal v izbo jesenji dan bolj žalosten, siv in star, nego je bil zunaj. Pod nizkim stropom je mrgolela tema, še vsa pisana in z belimi lisami posuta, kakor bajka, ki izpregovori otrokom od tam, kadar pride noč in zazida okna črno do vrha. Duri so bile priprte in iz veže so se slišali koraki matere, ki je v kuhinji pripravljala peko in kurila v veliko peč. Že so se valili mimo okna stebri dima, veter jih je metal in lomil, jih nosil v nedogled. Pri tem je prosil in stokal, in kakor da ga od dima peko oči, je butal ob steno.

Otroci so molčali. Sedeli so pri mizi in so čakali, da jim speče mati kruha, slastnega, gorkega, ki bo široko na deski počival in se razrezan kadil dišeče. Troje drobnih obrazov se je oziralo na duri, v vežo pa si niso upali, zakaj mama jim je zažugala, da bo kruh zgorel, če ne bodo pridni. Ukazala je Miciki, da bi povedala povest o zakletem gradu, o treh kadeh, polnih zlata in srebra in o kcah na njih. Micika je povest povedala, in ko je nehala, sta bila dečka še bolj lačna. Mlajši je zajokal, starejši se je togotil in zaklical:

"Nič povesti, kruha hočem!"

Mati je vpila iz kuhinje. Da jih zasramoti, jih je strašila:

"Pride burja, pride ... Streho razkrije ... Pride črni ptič in vas odnese v kljuno ... V kljuno odnese Miciko, jo vrže v vodo, Jožka vrže v temno hosto, Jančka ..."

Ni izgovorila, zakaj Janče je bil najmlajši in bilo je materi žal, da bi ga nosil črni ptič v kljuno. Zaropotala je v kuhinji s sekuro in prekričala sama sebe: "Pridni bodite ... kruhek se peče, otroci ... Alo! Gladek bo kruhek, s smetano ga pomazem ..."

Deca so bili še v strahu pred burjo, ki razkrije streho, pred črnim ptičem, ki jih odnese v kljuno. Tema pod stropom se je zgostila, mrgolenje je prenehalo, zdaj so migotale gori rdeče iskre. Vse jače je ječal veter, vse bolj rezko je žvižgal, vse bolj žalostno se je mrgodil zunaj jesenji dan.

Tedaj je potrkal nekdo na okno. Otroci so prestrašeni odskočili in se razlezli po izbi kakor raki.

Pred kočo je stal berač in mežikal z očmi in je delal čudne obraze. Kimal je z glavo in dvi-

gal k oknu nekaj belga. Potem se je približal, šel z glavo zdaj na desno, zdaj na levo in zrl v izbo s počasnim, modrim očesom. "u-u!" je klical otroke zamolklo.

"Tina je!" — se je ojunačil Jože in planil k oknu.

Za njim sta prišla Micika in Janče. Odpri so okno in stisnili glave in gledali bedačka Tina, ki je postavil pred nje majhen kipec, Jezuščka iz belega porcelana. Jezušček je imel dolgo haljo, vso z zlatom zarobljeno, in zlato krono na glavi. Berač ga je vrtel na vse strani, da so ga bolje videli, in je momljal in kaval z roko nekam daleč, odkoder ga je prinesel. Bil je zaostal bedaček, skoro čisto nem, in je znal le nekaj lahkih besed, ki jih je izgovarjal po otročje, nejasno in trudoma.

"Stara mama je dala!" je govoril počasi bedaček Tina in zrl zamaknjen v Jezuščka. Ožgana lica so mu žarela notranje radosti in ves srečen je odprl usta, da so mu tekale slike po bradi.

"Lepi, lepi!" je šepetal Janče in božal Jezuščka z drobnimi ročicami.

Jožetu pa ni bilo za Jezuščka. Jožetu se je hotelo bedačkovih šal in norosti, da bi se mu nasmejali. Zavrtel je s prstom pred njim, da bi Tina zaplesal, dal mu je z usti znamenje, da bi zapel.

Tina ga je ježno pogledal in pokazal na Jezuščka.

"Ne sme! ... Bogi!"

A Jože je predlagal:

"Skrijmo mu Jezuščka, da bo Tina zaplesal in zaviskal, da se bomo smejali!"



THE NEW ENCYCLOPEDIA OF MACHINE SHOP PRACTICE

GEORGE W. BARNWELL

Institute of Technology in Angličini

Spisal znani profesor v Slovenski

Podlaga za mehanično znanje si morete dobiti s knjigo NEW ENCYCLOPEDIA OF MACHINE SHOP PRACTICE (v angleščini). Ta velika knjiga popisuje in v slikah pokaže temeljna dela mehanike. Razloži vse natančno, kar mora znati najboljši mehanik; pojasnjuje uporabo vsakega stroja, orodja in meril. Pouči vas, kako je treba uporabiti načrte (blue prints) ter vam tudi daje mnogo računskih tabel, da morete pospešiti svoje delo. Ne glede na to, ali ste šele početnik, vam bo ta knjiga zelo koristna in mnogo potrebna. — 1000 slik in risb. 576 strani, trdo vezana knjiga stane SAMO \$1.95. — Poštno plačamo mi. Naročite pri KNJIGARNI SLOVENSKA PUBLISHING COMPANY, 216 West 18th St., NEW YORK. — Zaloga ni velika. Naročite to vašo knjigo še danes.

ZASTONJ revmatizma

Trpite li bolečine v udih, sklepih, trpite velike bolečine ob spremembah vremena — tedaj poskusite brezplačno ROSSE tablete, na tisoče jih živijo še nad dvajset let in dobili so v njih pomoč proti bolečinam revmatizma in vnetju živcev.

Prosto študijem tega lista

Ako li niste poskusili ROSSE tablet, storite to SEDAJ, na našo odgovornost. Dovolite, da vam pošljemo popoln seznam 24 tablet PROSTO. Ako niste popolnoma zadovoljni s njih učinkom — vrnite nam ostanek in nam ne dolgujete zato ničesar. Ne pošiljajte denarja, pošljite nam samo vaše polno ime in naslov na:

ROSSE Products Co., Dept. F-14

3708 W. Farwell Ave., Chicago 41, Ill.

(Ad.)

"Ne, tega nikar!" je branila Micika.

Skušala je brata odriniti od okna, toda Jože je že imel Jezuščka v roki in ga je dal Jančetu.

Micika je zajokala. Janče pa je tekkel s svojim plenom v kot za postelj, ga skril pod odejo in se smehljaj blaženo.

Bedaček Tina je povzdignil roki k oknu in bolno zajavkal.

"UU—u—u!"

(Dalje prihodnjič.)

Najzanesljivejša dnevne delavke vesti so v dnevniku "Prosveti." Ali jih čitate vsak dan?

POTREBUJEMO ŽENSKO

ZA

čiščenje uradov

Stalno delo sedaj in po vojni

48-urno tedensko delo

IZREDNO DOBRA PLAČA

DELO STALNO

ALI ZAČASNO

IZVRSTNO

DELOVNO

STANJE

Oglasite se v našem uradu

BRANCH EMPLOYMENT OFFICE

1250 Milwaukee Avenue

Ni treba nič plačati za uposlitev.

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETO

Po sklepu 12. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveto in priloženo eden, dva, tri, štiri ali pet članov in ene družine k eni naročnini. List Prosveta stane za vse enake, za člana ali nečlana \$5.00 za eno letno naročnino. Ker pa člani plačajo pri assessmentu \$1.25 za tednik, se jim to priložilo k naročnini. Torej sedaj ni vzroka, nečlani da je list predrag za člana SNPJ. List Prosveta je vaša lastnina in gotovo je v vsaki družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan.

Pojasnili: Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član SNPJ, ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tednik, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupaj naročen na dnevnik Prosveto, to takoj naznaniti upravništvu lista, in obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ako tega ne stori, tedaj mora upravništvo znižati datum za to vsoto naročnika.

Cena listu Prosveta je:

Za Zdrul. države in Kanado \$5.00	Za Chicago in okolice je \$7.50
1 tednik in 4.00	1 tednik in 6.50
2 tednika in 3.00	2 tednika in 5.10
3 tednike in 2.40	3 tednike in 3.70
4 tednike in 1.20	4 tednike in 2.70
5 tednikov in nič	5 tednikov in 1.50

Za Evropo je \$9.00

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Money Order v plam in si naročite Prosveto, list, ki je vaša lastnina.

PROSVETA, SNPJ.
2657 So. Lawrence Ave.
Chicago 23, Ill.

Priloženo pošiljam naročnino na list Prosveto vsoto \$

1. Ime _____ Čl. družine št. _____

Naslov _____

Ustavite tednik in ga priložite k moji naročnini od sledenč članov moje družine:

2. _____ Čl. družine št. _____

3. _____ Čl. družine št. _____

4. _____ Čl. družine št. _____

5. _____ Čl. družine št. _____

Mesto _____ Družina _____

Nov naročnik ☐ Star naročnik ☐